

ORSZÁG

VILÁG

**GELLER ÖDÖN
RIPORTILAPJA**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

1937. IX. 1. — XXVI. évf. 17. sz.

SCHUTZ
POSZTÓ
NAGYÁRUHÁZA

ORSZÁG-VILÁG

(Erdélyi Élet)

Politikai, társadalmi, közgazdasági és művészeti országos riportlap

Főszerkesztő: GELLER ÖDÖN

Fényképes igazolványokkal ellátott kiadóhivatali megbizottak:

Hegedüs Béla	București
Gózon Károly	Cluj
Geller Endre	Timișoara
Neuman László	Oradea
Krausz József	Satu Mare
Berkes Andor	Tg. Mureș
Dietrich Gusztáv	Brașov

Az Ország-Világ uccai árusítását beszüntettük.

Lapunk kizárólag előfizetés útján kapható.

Előfizetés egy évre: vállalatoknak, nagykereskedőknek és külföldre 1000, magánosoknak 600 lei

Orvosi hírek: hasábonként 50 lei. Gyászjelentések: egész oldal 4000 lei, félooldal 2000 lei

A sajtótörvény értelmében két mutatószám elfogadása előfizetést jelent.

Hirdetések közvetlenül a kiadóhivatalhoz küldendők be, vagy bármelyik hirdetőiroda útján is feladhatók. A hirdetések díja szövegoldalon 8 lej, hirdetésoldalon 6 lej, — négyzetcm.-ként. Nyiltér rovatban 50 lei, szövegközi részben 32 lei a sordíj. Ünnepi számokban a hirdetések és egyéb közlemények ára 50 százalékkal magasabb. Amely közlemények végén szorozójel (x) van, fizetett közlemények vagy kiadóhivatali hírek.

Ardeal-i szerkesztőség és kiadóhivatal: **ARAD,**
Bul. Reg. Ferdinand 19. Telefon: 15-25.

Szerkesztőségi órák: d. e. 8—12-ig, d. u. 4—6 ig

Nyomda: Lovrov & Co., Arad, Bul. Regele Ferdinand 5, Tel.: 14-84.

**Ardeal legfrissebb
híreit az 52 éves**

ARAD-I KÖZLÖNY
hasábjairól olvashatja

Fizessen elő az

Arad-i Közlöny-re

Hirdessen az

Arad-i Közlöny-ben

Igy írnak ők...

Newyorkban elfogtak egy Joan Brelyly nevű csinos fiatal lányt, aki eddig még ismeretlen bűnnel vádoltan került a newyorki bíróság elé. Az volt a vád ellene, hogy galambokat etetett. Sok galamb van a Central-Parkban, amelyek egészen szelidek és kövérek, mert a jó emberek mindig hoznak elég kenyeret, ételmaradékot, hadd egyenek ezek a kedves, szelid kis madarak. Azok a galambok azonban, amelyek Joan „tisza buzájából” ettek, meghaltak mind és ott heverték a park szép zöld fűvén százával a halott kis galambok. Megindult a vizsgálat a furcsa ügyben és

a detektívek hamarosan kiderítették, hogy a csinos kis newyorki lány visszaélt a galambok jóhiszeműségével, akik mohón kaptak a „tisza buza” után, ami — sztrichninrel volt gondos női kezek által összekeverve. Kis sztrichnin, kis buza, fifty-fifty, egyenlő elosztásban, igazságosan, hogy a galambocskák jóllakjanak, de hamarosan utána meg is dögöljenek tőle.

A galambmérgező hölgyre kettős őrség vigyáz, de még így is bűnös, hogy megint a felháborodott tömeg. Azt követelik az emberek, hogy egyen a lány is a sztrichnines buzából készült kenyérből, hadd tudja meg, milyen érzésük lehetett a galamboknak amikor százával pusztított el őnagysága.

Ivan Brelyly egyébként azt vallotta a rendőrségen, hogy azért vásárolta költséget és fáradságot nem kimélve a mérgezett buzát a kis madaraknak, mert gyönyörködni akart az apró kis állatok gyanutlan mohóságukban és később a halálvergődésükben, ami sajnos, nem tartott sokáig, mert a sztrichnin túl erősen volt adagolva.

Az egyszerű embernek egy kicsit megáll az esze, amikor ilyesmiről hall, hiszen kétségtelen, hogy a newyorki galambokat sem faji, sem vallási, sem nemzetiségi szempontból nem lehetett gyűlölni.

Mi fűtötte akkor mégis ezt a newyorki honleányt, mi adta neki az energiát, a lelkesedést a galambok elpusztítására?

A kérdés nehéznek látszik, pedig könnyű a felelet. Kor és kortűnet ez ebben a fantasztikus században, amiben élünk, amit utódaink majd a vas és kőkorszak mintájára „gyűlöletkorszaknak” fognak nevezni és biztosan fenn fog maradni ez a tanulságos kis állatmese is a newyorki galambokról, ami annyira

jellemzi a kort, amelyben élünk, az oktan l'art pour l'art gyilkolásnak szomorú korszakát.

No de tulajdonképen egyik ardeali laptársunkról akartunk beszélni, nem a galambokról és jelen esetben csak

erről a magyar nyelvű sajtóorganumról, mely naponta ilyen sztrichnines buzával eteti gyanutlan galambjait.

Liberalizmus ürügye alatt bevásárolta Francot, az ismert és népszerű spanyol tábornokot illusztrvezércikkírói közé, majd megkezdte higgadt és tárgyilagos tudósításait a japán-kinai „viszályról”. Kedves laptársunk multheti számában magyarázza a vizsály eseményeit és vastag betűvel szedve, feltűnő külön sorban szögezi le, hogy

A JAPÁNOK CSAK VÉDEKEZTEK. Jogos önvédelem esete forgott fenn Sanghaiban, amikor a gonosz kinaiak isten tudja milyen apropóból, gyilkos tüzelést zudítottak a gépfegyverrel, tankokkal, kézigránátokkal, puskákkal, harakirivel közeledő kedves kis japánkákra.

Persze aztán a japánok sem voltak restek, le azzal a puskaival, hasba azzal a gépfegyverrel és csak lőttek, lőttek a gonosz kinaiakra, akik elvetemültségükben odáig mennek, hogy már a saját országukat „sem átallják” védelmezni, ejnye, ejnye, ejnye. Miért kell kedves laptársunknak egyáltalában állást foglalni ebben a kérdésben? Miért nem ír külön cikket a véleményről és miért nem írja meg tárgyilagosan a tényeket? Miért nem engedi, hogy az olvasó vonja le a tanulságot a tények ismerete után? Miért kell elferdíteni a hirt?

Miért imádja ilyen vakon a japánokat, a kinaiak rovasára abból az alkalomból, hogy a japánok betörték Kinába?

Igaz, ebben kedves laptársunkkal kell tartanunk — hadüzenet nem történt. De az embert már az is idegesíti ezekben a furcsa időkben, ha ágyuval lövik a házat, a gyerekei fejére gyujtóbombákat dobálnak, hogy jobban égjenek, ha gépfegyverrel kiirtják az apját, ha tankokkal söprik el, lapítják agyon a barátait. Tudjuk mi nagyon jól, hogy egy háboru még nem hadüzenet, de minket már a bombák is megzavarnak, mi már azt is olyan csetepatéfélének (hogy megint kedves laptársunkat idézzük) látjuk.

De miért? Miért félti, miért sajnálja, miért szereti kedves laptársunk ilyen megrázóan a japánokat? Válasz:

Kedves laptársunk nem a japánokat szereti. Kedves laptársunk mindent szeret, aminek egy picikét reakciós ize van. A Franco sem rossz, a japán sem kutya, csak arra kell vigyázni kedves laptársunknak, hogy az ember, illetve az ujságíró ne

dicsérjen semmi olyat, aminek valami ki köze is lehet a szabadsághoz, a haladáshoz, az emberiséghez.

Vigyázzunk uraim! Nemcsak a japánok veszíthetik el ezt a háborút! Jó lenne, ha kedves laptársunk belátná, hogy a reakció undorral elutasítja őket, nem veszik be maguk közé, nem tartják odavalónak, hiába minden, hiába irnak, amit akarnak, a másik oldalra ugysem tudnak átnyergelni, akkor hát miért nem maradnak meg liberálisoknak, amik voltak? Galambokat sztrichnines buzával etetni, illetlenség.

Az Ország-Világ vendége:

Dr. Szenkovits Aurél

Az élet joga

Nyíltan, vagy burkoltan, de tartja magát velünk szemben a vád, hogy irredenták, sovíniszták vagyunk. A vád szülőanyja a mi kisebbségi magyar nemzeti törekvéseink.

Tehát nemzeti törekvéseink céljában vagyunk megvádolva és pedig igaztalanul — *alaptalanul* — igen sűrűn rosszhiszeműen.

A vád súlyos — s az eszmekepcsolat, amely idevezet, a mi legtisztább, legfenyűköltebb / és legnyíltabb nemzeti aspirációink súlyosan téves és rosszhiszemű beállítása. Megtörténhetik azonban, hogy nekem fogják szememre vetni a hamisítást, mert állást mertem foglalni.

Allítom, hogy az irredentizmus sem a kultúra, sem más irányban a magyar nemzeti eszme megnyilvánulásait, törekvéseit és érdekeit nem szolgálja, sőt az ilyen törekvések az öntudatos kisebbségi magyar nemzeti célok szolgálatára káros és gátló módon hatnának.

Meg kell érteni, hogy a nemzeti érzés nem a politikai törekvések szüleménye s éppen ezért politikai tendenciáktól mentes. A nemzeti öntudat örök s így a nemzeti érzés és eszme halhatatlan, amely a fajjal születik és vele pusztul el. Nyelvének s művelt kulturájának, egyházi életének és gazdasági problémáinak művelése a népiség élete s egyben annak egyetlen főtétele.

Ha azonban e nemes törekvések küzdelmekké erősödnek s szélesebb területekre csapnak át, ez soha sem volt s a jövőben sem lesz egyéb, mint a magyar nemzeti kisebbség jogos és kötelességszerű önvédelme az őt ért támadással szemben.

Közönséges csempészés a köztudatba bedlíttani azt a balga állítást, hogy a nemzeti nyelv és kultúra igazi művelése csak nemzeti állam keretében lehetséges.

Tehát minden kisebbségi nemzeti törekvés célja nem lehetne más, mint az önálló államiság megvalósítása s így a saját anyanyelv, kultúra — ami nem egyéb, mint saját népének szeretete — csakis így lenne megvalósítható, ha a kisebbség minden egyes tagja a külön államiságra vágyakoznék és kulturális céljait csak így látná elérhetőnek.

Ez az oktalán és képtelen vád nem vezethetne máshová, mint az elszakadás és az önálló államiság, vagyis „az idegen iga alatt nyögők fõlzsabadítása” iránti törekvéshez.

A nemzeti öntudat ébredése s fejlesztése tehát közönséges irredentává fajul s így az egész elmélet nem lenne egyéb, mint vakmerõ fõlállítás az államkormányzatban annak a tételnek, miszerint a nemzeti nyelv, kultúra — helyesebben a nemzeti eszme csak nemzeti államban létezhetik — máshol pusztulnia kell. Ez a brutálisan következetlen és rosszhiszemû elmélet ide vezet.

A nyelv, a kultúra, vagyis a kisebbségi élet fejlõdése nincs ahhoz a feltételhez kötve, hogy az a nép legyen egyszersmind az államalkotó. Erre az állításra rácafol az élet, de a történelem is.

Az összes szláv népek között az Osztrák-Magyar Monarchia fennállása idején a cseh állott a kultúra legmagasabb fokán, ugyszintén gazdasági élete is a legkapitálizáltabb volt, irodalmát legfennebb az orosz elõzte meg, holott három századon keresztül nem volt önálló állami élete, hanem mint az osztrák örökös tartományok egyike, Ausztriába volt bekebelezve a Habsburgok jogára alatt. Sõt Hitler a „Mein Kampf” címû szenzációs mûvében egy egész fejezetben fejti ki és indokolja, hogy mennyire oka van Ausztria németségét az elcsehesítéstõl félténie, holott a németség volt az uralkodó faj német uralom alatt.

Igen erõs példa Belgium élete. A nyolcmillió lakosból a hárommillió vallon az ötmillió flamanddal szemben magasabb és súlyosabb kulturájával az állami életnek egyenesen irányítója, sõt egy századdal elõbb csak vallon-kultúra uralta az egész országot, pedig Belgium Európa egyik legcivilizáltabb, legnyugatibb, legirigyeltebb és legboldogabb országa.

A természeti erõk fejlõdése, iránya, a népek velük született aspirációi megvalósítása elé mesterségesen kifundált jogcímekkel gátat emelni nemcsak lehetetlen, hanem nem is opportuius, ha pillanatnyilag meg is lenne ellene a nyers erõ. Minden népnek meg van az örök és egyetlen igaz jogcime: a célszerûség — az élet joga!

A német, az olasz egységkialakulás megtévesztõ példája a hibás elméletet elõtérbe állította. A sok százados és megértõ együttélés, az alkalmazkodások s az egymáshoz kötött életszervek, azok beeredõzésel, közös életszervé fejlõdtek s a gazdasági érdekek elõtérbe nyomulása az államkormányzatban sok-sok ezer és ezer finom életerezeteinek át-szõvõdéseibõl nõtt ki az egység.

Tehát a nemzeti kisebbségek kulturális törekvései az ország egyetemes érdekeinek állnak a szolgálatában, amelyet nyomon követ a magasabb kultúra minden áldása, a megértés, a kölcsönös megbecsülés s a nagy életcélok közös és hûséges szolgálata, a nagy gazdasági és szociális koncepciók megoldása.

A köz- és nemzetközi jogok elméletein rágódó, a sovinizmusba merült demagógia hangosan hirdeti az ellenkező elméleteket, kompromittálva a saját fajszeretetét az együvé tartozandóságnak s az egymás megbecsülésének — anyanyelv, az õsi kultúra és hit fenkõlt és tiszta eszményeinek az ápolása iránti törekvéseket, beszuggerálva a köztudatba, hogy ellenségek, akik nem vedlettek renegátokká, vagy nem az életnek végét járó hadastyán leszereltjei.

El kell már némuljon örökre ez a gyerekes eszmélõdés, az a be-

teg ideológia, amely már-már rögeszmévé kövesedik át — hogy csak tultzó nemzeti érzés — sovínista nyomás teremtheti meg az egységet.

Az a beteges elmélet negációja a történelmi materializmusnak, amely azt tanítja mindenkinek, a többségnek is s a kisebbségnek is, hogy csak egy út vezet a megoldás felé, ez pedig a megértés útja, amely a világot uraló és türelmetlenül sürgős gazdasági érdekek megoldása, a mindent felölélő szociális problémák megoldása, hogy a szenvedést a boldogság, a nyugtalanságot megelegettség váltsa fel. A gyanu már némuljon el!... Az idő halad!

Hová jut el az ember?...

Az ember örök kérdése a miért, az ember örök szenvedése a hová. Minden emberi küzködés ebből a hovából, ebből a miértből támad, mert nemcsak az igaz, hogy boldogok az együgyüek, mert övéké a mennyeknek országa, az is igaz, hogy

boldogok az együgyüek, mert nem kérdezik, hogy miért és nem gondolkoznak, hogy hová.

A kérdés, a gondolkodás vitte előre az emberiséget. Az első ember, aki töprengeni kezdett azon, hogy miként támadnak az erdőtüzek, megtalálta a tűzkalitkát, az őskorok ezt a nagyon leleményes szerszámát, amely megőrizte a törzsnek a tüzet. Ez a tűztaláló volt, az első kérdező, az első felfedező és az első forradalmár. A kérdés, a kutatás, a gondolkodás előrehajtja az embert, új eszközökhöz, új lehetőséghez juttatja az embert, de végül mégis új bonyodalmakba, új nehézségekbe és új kétségekbe löki.

Az első kérdés a miért. A kisgyerek első szava, miért. Miért vannak a csillagok, miért szalad a ló, miért kell az asztal mellé ülni az ebédnél és miért más a felnőtt és más a gyerek. A gyerekek ezek a miértjei megbolondítják az anyákat, idegesítik az apákat és végtelen egyhangúságban, örök ismétlődésükben kivezetik a csöpp embert a gyerekkor szent tudatlanságából és beviszik az embert életnek munkái és csalódásai közé. A gyerek megtanulja, hogy a csillagok nem égi lámpások és megtanulja, hogy az evés nem gyönyörűség, hanem előírásos szertartás. Megtanulja, hogy a felnőtt, az apa, az anya is csak ember és megtanulja, hogy az állat arravaló, hogy az ember rabszolgaságban tartsa. A miérttek vezetnek el a gyereket az élethez és ha a gyerek nem vesződnék a miérttekkal, nem gyötörné környezetét a miérttekkal, megmaradna kis állatkának, ártatlannak, tudatlannak és tehetetlennek.

Kellenek a miérttek.

Tudnunk kell, hogy miért dolgozunk, miért élünk, miért harcolunk és miért szenvedünk. Tudnunk kellene. Így

jobb, így helyesebb, így igazabb, mert nem tudjuk.

Nem tudjuk, hogy miért élünk, nem tudjuk, hogy miért szenvedünk és azt különösen nem tudjuk, hogy miért harcolunk.

A célok elmosódottak és ha nagyon sokáig gondolkozunk az igazságokon, a kézzelfogható valóságokon, akkor fanyar szájjal rábredünk a végső nagy megismerésre, hogy nincs miért.

A primitívek azt gondolták, hogy minden úgy történik, ahogy az emberek sorsát intéző szellemek akarják. Van rossz szellem és van jó szellem és nem az ember harcol, hanem a rossz és a jó princípiuma küzd az emberért. Még ebben a nagyon egyszerű elgondolásban közelítette volna meg legjobban a gondolkozó ember az igazságot. Később ez az igazság elhomályosodott, tulságosan sokat magyarázták és tulságosan sokat kutatták. Az ember, az egyetlen hű Isten teremtvénye nem tudott abba belenyugodni, hogy csak játékszer legyen titokzatos felsőbb hatalmaknak a kezében.

**Ahogy az ember mindig többet lesett el a természet titkából, ahogy az ember mindig jobban tudta a természetet a maga akarata alá igazni, ahogy az ember mindig messzebbre jutott az önimádatában, mindig nehezebb lett az a gondolat, hogy az emberi élet miéértjei és a természet életének miért-
BC jét az ember hatalmán kívül esnek.**

Kellett valamilyen megnyugtató, valamilyen vigasztalás és az ember eljutott odáig, hogy most már a jót és a rosszat nem magán kívül érezte, hanem önmagában. Így keletkezett a jó és a rossz harcának újabb elmélete.

A jó és a rossz most is harcol, de most már nem az emberen kívül az emberért, hanem az emberben, az ember lelkében a mindenségért.

Eddig az ember valahová felfelé nézett, valahol messze kereste az istenséget, a titokzatos erőt, amely a miértekkel ide-oda rángatja, most már összekeveredett az ember és az istenség fogalma, megszületett az új gondolat, hogy az ember kis Isten, az ember az istenségnek, a világokat igazgató erőnek része és önmagában is egész. A középkori

---

HIRDETÉMÉNY. Az aradi neolog zsidó templomban, valamint a pótimaházban az imaszékek bérbeadása f. hó 18-án kezdődik és az imaszéktulajdonosok jegyeiket a karbantartási díjak lefizetése ellenében ugyanezen időponttól kezdve vehetik át. A régi bérlők előjogát augusztus 28-ig tartjuk fenn és az általuk addig át nem vett jegyeket a jelentkezés sorrendjében adjuk ki az új bérlőknek. Erre vonatkozó előjegyzéseket a hitközségi iroda előbb is elfogad. Figyelmeztetjük a közönséget, hogy az imaszékjegyet az istentisztelet alkalmával okvetlen hozza magával, mert azt a belépésnél mindenkinek fel kell mutatnia. Arad, 1937 augusztus hó. — Az előljáróság.

maniheusok, a katarok, az albigencek ezt az Istenkeresést, ezt az isteni és emberi természetnek egybekeverését fanatikus hittel védelmezték és ha az újabb filozófiai elméleteket nagyon vizsgáljuk, végül odajutunk, hogy a modern tanításokban is megtaláljuk a jónak és a rossznak ezt a belső harcát, az ember-isten belső küzdelmét, ami tulajdonképpen csak az örök miértnek kétségbeesett keresése.

Azt lehetne mondani, hogy mirevaló az egész.

Mi haszna van az embernek abból, ha a házbértartozás, az adó, az adósság és a kenyérkeresés gondjait még tetézi a miért keresésének meddő munkájával?

Hiszen amugyis elég baj van és egészen jól lehet élni, ha nem törjük a fejünket azon, hogy miért van mindez és miért van minden úgy, ahogy éppen van. Bölcs filozófia. A birka se kérdez, a kutya se kérdez és a fa se kérdez, de az ember nem birka, nem kutya és nem fa. Az ember nagyon jól élhet és könnyen élhet, ha nem törődik semmivel, ha leszakít minden virágot, felél minden napot és nem törődik azzal, hogy egyszer elkövetkezik az ős és egyszer kiszaladnak lába alól a napok. Az ember élete szép és könnyű lehet, mint a jól gondozott kutya élete, vagy mint a jól táplált birka élete, vagy mint az erős fának az élete, ha megvan minden, ami kell a testi jóléthez és nem töri magát lelki problémákkal. De ekkor az ember csak állat és az ember nem tud állat lenni. A legállatibb emberben is van valami titokzatos erő, amely kiüzi az állati életnek közönyösségéből és gondolatlanságából és ez a titokzatos erő az örök miért.

Az ember azért ember, mert tud kérdezni és mert gyötrődik a megoldhatatlan kérdésekben.

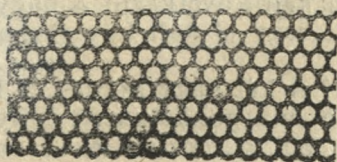
A miért és a hová kérdésén. És ha nagyon jól megfontoljuk a dolgokat, a miértnél még nehezebb, még fájdalmasabb a hová. Hová visz az emberiség útja?

Hová jut el az ember?

Ez már nem az egyes embernek égetően kérdő problémája, ez már nem a kis, magabazárt emberi életnek kérdése, ez már nem a szerelemnek és a boldogulásnak, a jó életnek és a rossz életnek, az előrejutásnak és a visszacsu-

„Perforál” Kiss

Strada
Mureşanu
No. 3

Malom- és
cséplő-
sziták a
legolcsóbb
árban

szásnak, az örök apálynak és örök dagálynak gyötrése. Ez az egész emberiségnek nagy problémája.

Hová megy az ember? Gép lesz, ember lesz, Isten lesz, állat lesz?

Letöri a gép, szolgálja lesz annak az acél, üveg, gummi csodavilágnak, amelyet az emberi akarás teremtett meg, vagy összetöri az új bálványt és a romok alá temetkezik maga is. Hová megy az ember? Egy nagy kollektív boldogság felé, vagy a teljes megsemmisülésig vezet el útja. Hová visznek új nehéz gondolatok, mi történik a messzi holnapban, amelynek arnyékai már ránk hullanak. Mi lesz a gyerekekkel és mi lesz az unokákkal és mi lesz az unokák unokáival. Ma már nagyon tudnak gondolkodni az emberek és ma már nagyon sokat töprengenek az emberek olyan kérdéseken, amelyek még harminc-negyven esztendővel ezelőtt még csak néhány különösen kiválasztott, vagy különösen szerencsétlen embernek lelkét gyötörték. Ma a gazdag nem tud örülni gazdagságának, mert azt kérdezi, hogy meddig megy el a gazdagságnak a lerombolása és mert attól fél, hogy egy szép napon, amely talán igazán szép lesz, nem lesz gazdag és nem lesz szegény és akkor miért kuporgatott, harcolt, komizkodott egy egész életen keresztül. A szegény nem tud reménykedni, mert nem látja a végtelen hovának az útját. Nem látja, hogy mikor válhatnak valóra a nagy ígérek, amelyek nem is újak, amelyek ősrégiiek, amelyek azt mondják, hogy egyszer majd minden embernek egyforma rész jut minden jóból, amit ember kaphat. A nap egyformán fog sütni minden emberre, mert most még a nap sem egyforma. A kenyér mindenkinek kenyere lesz és az öröm mindenkinek öröme lesz. Ezt ígérik a nagy ígérek. Ez lenne a nagy hová, de ki hisz bennük és ki hisz abban, hogy egyszer eljut az ember oda, hogy igaz lesz minden, ami szép mesét hall.

A nagy hová, az örök félelem és az örök reménykedés. Egyformán féltjük és egyformán dédelgetjük ezt a titokzatos és félelmetes jelszót. Hová? Előre, a tökéletes boldogság, a teljes béke, az igazi igazság felé. Hová? A nagy visszaesés, az új káosz, a teljes borzalom és a végső pusztulás.

Ki tudhatná, hogy melyik vég áll a nagy hová szörnyű útjának utolsó kanyarodójánál. Ott, ahol már nincs tovább, ott, ahol az emberiség már nem harcolhat, nem küzdhet és nem akarhat többet. Ott, ahol már elfogytak az erők és vagy el kell következni a nagy békességnek, a nagy megértésnek, vagy el kell következni a végső összeomlásnak.

Hová és miért? A két nagy kérdés. A két nagy kérdés, amelyen nem szabadna gondolkodni. Milyen jó volna, ha el tudnánk feledkezni a hováról és a miértről és élhetnénk az állatnak és a növénynek boldog, gondolatlan életét.

Csőd utján

a szellemi munkásnök elhelyezkedése. „Kihasztnálás” minden vonalon

(TIMIȘOARA). Napjaink egyik legnépesebb foglalkozási ága: az álláskeresés. Nehéz, fáradságos, idegölő foglalkozás és a sok keresés közben mindent lehet, csak éppen — keresni nem. Az alábbiakban öt nőt szólaltatunk meg.

„MÉRLEGGÉPES KÖNYVELŐNŐ KERESTÉTIK...”

A kisaszony öt év óta keres állást. Könyvelőnő volt egy nagy cégnél, de „leépítették”. Kérem, hogy mint gyakorló állástkereső, mondjon el új „foglalkozásából” egy tipikus, jellemző esetet.

— Az igazán tipikus eset az, — mondta — amikor az apróhirdetésre irt ajánlatra egyáltalán nem érkezik válasz. Ez havonta átlag harmincszor fordul elő, évente pedig átlag négyszázszor, mert gyakran több ajánlatot is irunk naponta. Bélyegköltség nincs: a leveleket be lehet dobni a kiadóhivatalok „Jelligés levelek” feliratu szekrényébe. Levélpapír és borítás sajnos kell. A *legszerényebb állásindításra is százával jelentkeznek*, egy százalék a sánszom, hogy éppen az én ajánlatomat fogadják el. Én már semmit sem remélek. Pedig, ugye, remény nélkül nem lehet élni? Ez volna a létminimum az állástalan ember helyzetében. Hát ez — megszűnt.

— Hogy miért ajánlkozunk mégis? Látja, ezt magamtól is kérdem. És nem tudok más választ: csodára várok. Ajánlatot írni annyit, mint lehetővé tenni a csodát.

— De elmondok egy pozitív esetet, amikor az ember végre bemutatkozhatik az állásadónál. Ez is előfordul, átlag minden negyedévben egyszer. Két hónappal ezelőtt egy timișoari vegyészeti üzem keresett mérlegképes könyvelőnőt. Ajánlkoztam s felszólítottak, hogy jelentkezsem. A főnök a lakásán fogadott, vasárnap volt. Sokan voltak, az előszoba megtelt s amikor végre beléphettem a szobába, a cégfőnök még azzal a hölgygel tárgyalt, aki előttem ment be. Végignézte bizonyítványait, aztán közölte a feltételeket. Munkaidő reggel nyolctól délután ötig, fizetése ezerötszáz lei! Tudja milyen felelősséget, mekkora munkát jelent az, ha valaki mérlegképes könyvelő? Legutolsó állásomban hatezer leit kaptam ezért a munkáért. Itt nem hittem a fülemnek. Hát idáig jutott a „szellemi munkás?!“ Ennyit mernek ígérni? Ki tud ebből megélni? Bizonyos vagyok, hogy a néger rabszolga leire átszámítva is többbe kerül hajdani tulajdonosának. Olcsók lettünk, olcsókká tették benünket, „dolgozó uri osztály”-t *Izonyu olcsókká!* És ki vagyunk szolgáltatva, védtelenek vagyunk, a törvényhozás türi ezt a szörnyű ideguzsorát. Az előttem álló nő *válalta* ezt az állást, de a főnök nem sietett a szerződéssel: „Majd értesíteni fogom” — mondta szegénynek. Utána én következtem. Bizonyítványaimból látta, hogy nyelvtudásom is van.

— Angolul is beszél?

— Tökéletesen.

— Hát jó. Van egy lányom, akivel gyakorolhatná az angolt. Legtöbbjebb egy órával tovább marad, — mondja.

— Vállaltam a havi ezerötszázat, a könyvelést, a leckeadást, a napi tíz órai munkaidőt. Mindent, csakhogy dolgozhassam. Azt hiszi, megkaptam az állást? Nem kaptam meg. Bizonyára akadt valaki, aki mindezekén felül még zongoratanítást, esetleg harisnyastoppolást is vállalt — havi ezerkettőszázért.

MÜVELT FRANCIA KISASSZONY GYERMEK MELLÉ..

B. kisasszony állástalan diplomás. Tanárnő. Ezeket mondja:

— Ha fizikai munkásnő lennék, talán már rég elhelyezkedtem volna. Az ő munkabéruket törvény szabályozza. Velünk senki sem tördök. Az intelligenciában tultermelés van, — mondják, s valóban a mi sorsunk azonos a „tultermelt” kávé vagy buza sorsával. Elmennék gyárba is dolgozni és megkeresnék heti négyszáz-négyszázötven lelt de sajnos ehhez már — öreg vagyok. Harminc éves. Általában csak huszonötéves korig vesznek fel munkásnőket. Tipikus esetet mondjak? Tessék: — művelt francia kisasszonyt keresett egy timisoarai urinő. Jelentkeztem. Az egyik szobában már 10—15 urinő várakozott. Mult az idő, felénk se nézett senki. Két óra telt el. Az egymásba nyílt üveges ajtókon keresztül láttuk, hogy az Urinő a szomszéd szobában kalapot próbál és diskurál. Vártunk tovább, kinosan, megszégyenülten. Aztán az egyik állástkereső felállt és elment. Utána a második, harmadik, negyedik. A kitűnő urinő nem jött ki, hogy valami sablonos mentegetőzést odalökjön a várakoztatásért. Bizonyos: cselédek nem hagyott volna ilyen szándékosan várni, mert azok nem érezték volna magukat megalázva. De mi „uri középosztály” voltunk, diplomásak. azt is mondhatnám „társaságbeliek”, Félegykor elmentem én is utánm már csak egy maradt ülve. Tudja, mit gondoltam? Azt, hogy ez az egy lelkűg ugyanolyan nyomorék, mint az Urinő. A különbség csak annyi, hogy ezt a megalázás lapította össze. Az Urinőt meg a góg fujta fel. Ember — nem maradt egyikben sem.

MINDEN IRODAI MUNKABAN JARTAS..

— A lehető legtípusosabb eset, — kezdi C. kisasszony — amelyik naponta megismétlődik, nagyjából ugyanolyan, mint amilyent elmondok. Mérnöki iroda keresett „minden irodai munkához járatos” nőt munkaerőt Jelentkezéskor már a lépcsőn egész sereg nővel találkoztam, akik már lefelé jöttek az irodából. Egyiket megszólítottam.

— Akár be se menjen — mondta rezignáltan. — Eem kíváncsiak ezek semmire, nem kérnek bizonyítványt, nem kérdik mit tud, — csak jól szemügyre veszik. Egész csapat férfi ül benn az asztal körül, beengedik a nőket s elvonultatják őket maguk előtt, mint valami szépségversenyen.

— És mégis bementem. Megnéztek tetőtől talpig, aztán kijelentették, hogy az állást már betöltötték mással, csak éppen kíváncsiak voltak rám, hátha mégis megfelelőbb lennék.

„TUD-E EGÉSZ NAP NEVETNI?..”

D. Kisasszony szintén hivatalnoknő. Kereskedelmi akadémiát végzet Gyorsírástól a kesztyűkészítésig mindent tud. Hat év óta állástalan. Ezt mondja:

— Egy kedves, bájos uriasszonynál mutatkoztam be tegnap, akitnek kislánya mellé kellett volna amolyan nevelőnő, aki franciául csöveg a szakaszos tizedes történetekhez ért, miegymás.

- Franciául tud? — kérdezte.
- Hogyne — feleltem.
- Uszni tud?
- Kitűnő uszó vagyok — mondtam.
- Biciklizni?
- Gyermekkorom óta.

Most kicsit elgondolkozott. Aztán hirtelen:

— Jaj, a legfontosabbat majdnem elfelejtettem. Mondja, tud maga egész nap nevetni?

Erre furcsa dolog történt velem, — mondja D. kisasszony. —

Talán el se hiszi ha mondom: könnyes lett a szemem.

Megbuktam...

Eddig tart a beszámoló. Hozzátennivalónk egy szó sincs. Ezekből az őszinte vallomásokból ki kell hallaniok az illetékeseknek az ideg-tépő sikoltást: *Segítség!*

Az öreg Baedert

megint beperelték a saját neve miatt azok, akik megvásárolták a Baeder nevet

Már megint egy kinos és szomorú pör. Pör, amelyet egyszer már befejeztek. Pontot tettek a végére és most újra fellángolt **Mérgesebben mint valaha.**

Ki ne emlékeznék a **Baeder-gyár** esetére, az öreg Baederrel, aki kivált, ott hagyta a nevét és az új tulajdonosok lettek a hivatásos Baederek.

Ezt a pört egyszer már lezárták, de ahogy most értesülünk, — a **pör kiujult.** Mint egy eléggé ki nem gyógyított betegség.

* * *

Erről a perről ezt hallottuk:

Baeder Herman tudvalevően kivált az általa alakított Baeder-gyárakból és

Lenor illatszergyár, Baeder és Fia név alatt új gyárat alapított. Ez utóbbi alakítás előtt az újpesti részvénytársaság pert indított Baeder Hermann ellen és tiltakozott ellene, hogy az új gyár „Baeder” név alatt kezdje meg tevékenységét. Az újpestiek szerint

Bieder Hermann a „Baeder” névért annak-idején külön circa két millió lelt kapott.

A per során a felek megegyeztek „Lenor illatszergyár, Bieder és Fia” névben. Baeder Hermann új gyára ilyen név alatt is kezdte meg tevékenységét és felperes és alperes közös nyilatkozatban tudatta a megegyezés tényét.

Azóta a Lenor-gyár elkészült új cikkeivel és

„Baeder Hermann kivált a Baeder illatszergyár rt-ból!”

cím alatt új nyilatkozatot helyezett el a pesti lapokban többek között mondván, hogy

„Baeder Hermann azonban nemcsak közgazdaság és ipari körökben, hanem a nagyközönség is tudja, hogy az ő neve összeforrt a kozmetikai iparral, melynek uttörője és megteremtője volt. Az ő érdeme, hogy külföldi, főleg francia kozmetikai cikkek behuzatalának megszüntetésével nagyszerű új magyar iparág született és az ő kreációját képező magyar pipere-cikkek egyenrangú versenyfársai lettek a külföldi árulnak.“

Baeder Hermann az itt közöltek után nyilatkozatához azt is hozzá fűzte, hogy

„az újpesti Baeder illatszergyár gyártmányaitól való megkülönböztetés végett a készítmények B. & F. védjegygel és Lenor névvel vannak jelezve.“

Ez a nyilatkozat nem tetszett az újpesti Baeder-gyár tulajdonosainak, Fuchs Oszkárnak és Steinfeld Oszkárnak és emiatt

tisztességtelen versenypert indítottak Baeder Hermann ellen.

Ebben a perben a napokban tartották meg a perfelvételi tárgyalást és őszre ítéletre is kerül sor. Mint érdekességet jegyezzük (még) hogy a University Library Cluj

Baeder Hermann időközben bizonyítékot talált abban a tekintetben, hogy a két millió lelt annakidején nem a „BAEDER“ név eladásáért, hanem egészen más címen kapta meg.

Szakkörökben kíváncsian várják, hogy mi lesz a kimenetele Baederék ádáz harcának.

Corso mozi

teljesen átjavítva,
új vezetés alatt

**szeptember
1-én szerdán,**

**megnyitja a mozi-
szezont egy szen-
zációs filmmel!**

— U. Éghy Ghyssa két havi párisi tanulmány-
utjáról hazaérkezett. Legújabb módszerű gyermek és gyógy-
torna, fogyókümnasztikai és művészi tánckurzusait szept.
15-én megkezdi. Bul. Regina Maria 24.

Játék a Sternthal-kastélyban

Százezer leles amerikai-stilű zsarolási manőver egy salontai földbirtokos ellen

(SALONTA.) Különös história játszódott le a közelmúltban Salontán. Az eset annál érdekesebb, mivel a dolog kipattanásakor maga a rendőrség is titkolózásba burkolózott és nem volt hajlandó felvilágosítást adni munkatársunknak, sőt megkérte, ne is írjon róla, noha a riporter agyában már ilyen ordító címek fogamzóltak meg: „Amerikai stilű zsarolási manőver egy salontai földbirtokos ellen”. A rablók felszólitották, tegyen éjjelkor 100.000 leit a kastély kapujába, különben meggyilkolják a nagybirtokost családjával együtt, stb. stb.

Elképzelhető a riporter bánata, amikor a pompás szenzációt a rendőrség lekötelező jóindulattal a nyomozás érdekeire való hivatkozással leinti s hozzá a kíváncsiságtól égő riporternek még részleteket sem hoz tudomására a „nagy ügyről”. Mit tesz ilyenkor egy vérbeli riporter? Saját szakállára nyomozásba kezd, hogy kiderítse a titokzatos, de annál szenzációsabb riportnak ígérkező bűnügy részleteit, amiről már ugyis sutlogva beszélnek városzerte és olvasói elé álalja a hátborzongatóan nagyszerű eseményt. Tartsunk tehát sorrendet, mert a történet így kezdődött:

I. rész: Zsaroló levél érkezik a kastélyba...

A megyeszerte ismert és köztisztelőben álló Sternthal Artur salontai földbirtokosnak július 26-án különös levelet kézbesített a posta. A földbirtokos gyanútlanul bontotta fel az egyébként neki is szokatiannak tetsző borítékot. Meglepetése annál nagyobb volt, amikor a levélből a következő sorokat olvasta:

„Tisztelt ur! Felszólítjuk, hogy július 31-én éjjelkor helyezzen el 100.000 leit a kastély főkapujának bal sarkába. Ha nem teszi meg, magát is, meg mindenkit a kastélyban meg fogunk ölni, akkor is, ha akármennyi csendőrt hozat és körülrakja a házat gépfegyverekkel. De jobb lesz, ha hallgat, mert ha nem adja a pénzt, ugyis végzünk magával”.

A fenyegető levél hatása alatt Sternthal Artur értesítette a rendőrséget, bár nem annyira félelemből, mint elővigyázatosságból, mivel gyönyörű ősi kastélya hatalmas park közepén a város határán fekszik, ahová a közbiztonság éber óre bizony ritkán vetődik.

A rendőrség a feljelentésre haladéktalanul nyomozásba kezdett. A zsaroló levélről azonnal megállapította, hogy Oradeáról lett feladva, a kézírás pedig azt bizonyította, hogy bár elferdített, de feltétlenül iskolázott egyéntől származhatik. Ezen a nyomon indultak el az ügy kiderítésére, egyben intézkedés történt a kastély őrzetére.

II. rész: Álruhás rendőrök és katonaság őrzik a kastélyt

Azonnal permanenciába lépett a rendőrség bűnügyi osztálya. Detektívek szállottak ki a helyszínre és vallatóra fogták a kastély személynétét, ezektől azonban semmi lényegeset nem tudtak meg. Július 31-ike előtt három nappal aztán valóságos serlokholmes-i regénybe illő

módon a gyönyörű fekvésű Sternthal-kastély környékét parasztnak, munkásnak öltözött áruhás, álbujosos és falszakállas rendőrök és detektívek csoportja tartotta szemmel, míg a parkot, illetve a kastélyt csendőrök gyűrűje vonta körül, hogy kézrekerítse az amerikai módszerrel dologozó zsaroló bandát. Feltartóztattak minden arra haladó gyanus alakot, de az igazi tettes még nem jelentkezett...

A kritikus éjjelen aztán egy borítékba csomagolt papirköteget helyeztek el a kastély kapujába, a zsaroló által megjelölt helyre. Sötét, felleget éjszaka volt, az országot szélen meghúzódott detektívek ketőzött éberséggel, kezükben lővérsre kész revolverrel figyelték a környéket.

Már úgy látszott, nem jön senki, amikor egy biciklin közeledő alak tűnt fel. Megállott éppen a kastély kapuja előtt. Leszállott a gépről, észrevehetően körülnézett, majd lehajolt és babrálni kezdett a kerékpáron. A rejtélyesen viselkedő alakot a rejtékhelyükről előugró detektívek azonnal körülfogták és igazolásra szólították fel.

A gyanus biciklista láthatóan megdöbbsent. Igazolta magát és ekkor kiderült, hogy az illető egy közeli községbe való cipésmunkás, aki Salontán dolgozik és éjjelkor igyekezett haza, de pechére épp a kastély kapuja előtt esett le a lánc a biciklijéről... A megrémült alakot tovább engedték, de a rendőrök és detektívek gyűrűjébe nem futott be a várvavári vad. Ugy látszott, megneszelte, mi van készülöben ellene s nem jött el a kastély kapujába helyezett pénzért.

III. rész: Amelyből kitűnik, hogy nem pénz — hanem szerelmi zsarolásról van szó...

Az elkövetkező napok kínos várakozása aztán meghozta a különös rejtélyes ügy megoldását is:

az amerikai stíli zsarolási bűnyögből — tragikomikus szerelmi história lett.

Történt ugyanis (bár ellenőrizheteilen hírek szerint), hogy a kastély egyik csinos fiatal benlakója iránt szerelenre gyulladt egy városbeli hivatalnok. Csöndes idilljüket egy szép napon megzavarta a régi ideál s láthatólag a leány is szívesen vette előbbi szerelmének ismételt közelédését s a hivatalnok urat magára hagyta epkedéseivel.

A rivális iránt érzett mély haragjában aztán pokoli tervet eszelt ki a cserbenhagyott szerető. Megrendezte a zsarolási históriát.

Tudta ugyanis, hogy a fiatal pár titkos találkákat szokott adni egymásnak éjjel felé a kastély parkjában és azt remélte, hogy egy ilyen szerelmi légyótt alkalmával a rendőrség elfogja a gyűlölt riválist, abban a hiszemben, hogy ő a zsaroló és vád alá helyezik.

Hogy-hogy nem, a szerelem szerencsés lovagja azonban megneszelte a riválisa által ellene felállított csapdát és hosszú napokig még feléje sem ment a kastélynak.

A cserbenhagyott szerető, amikor látta, hogy terve nem sikerült, értesítette a rendőrséget, amely most már nem tehetett mást, beszüntette az „amerikai stíli bűnyű” nyomozását, annyi haszonnal, hogy ezuttal legalább egy igazi nagygyakorlatot tartott — elrettentő okulásra a bűnözésre hajló alvilág ellen...

Míndez azonban nem zárja ki, hogy az egész város ne mulasson ezen a kedves histórián, amelynek mindjárt a „Játék a Sternthal-kastélyban” címet adták.

A közönség kivánságára

Pécsi doktort eltanácsolja Arad- város vezetősége a strandról

(ARAD). A városnak megvolt tehát a kiadós nyári szenzációja, amely a közönségből a legnagyobb felhabrodást váltotta ki. Az esetet részletesen és tárgyilagosan megírták a napilapok. Mindkét felet megszólaltatták. **Dr. Pécsi Zoltán** orvost a többszörös birkozóbajnok, sulydobó és boxtanár, aki sulyosan inzultálta **Kassay** főiskolai hallgatót, jogos felháborodással védekezett, miután azt hitte, hogy az egyetemi hallgató ugrott rá az uszodában uszkáló fiára. **Kassay**, akinek a sérülései meglehetősen sulyosak, nyilatkozatában leszögezte, hogy ártatlanul került dr. Pécsi boxoláshoz szokott hatalmas ökkel alá, amennyiben nem ő ugrott a Pécsi-gyerek fejére.

A nagy szenzációt keltett ügy most a büntető bíróság előtt fekszik. Hogy mi lesz a vége, az nem szenved kétséget. A bíróság minden bizonnyal meg fogja büntetni az önbiráskodó orvost. Ezt bátran megírhatjuk anélkül, hogy ezzel prejudikálnánk a bíróságnak.

A közvélemény máris elítélte dr. Pécsi Zoltán orvost, aki nem úgy viselkedett, ahogyan orvosnak viselkednie kell és nem viselkedett úgy, ahogyan hasonló esetekben viselkedni szokott a tulsulyban levő erő-ember, aki tizszer is meggondolja magát, mielőtt vasöklével lecsap és inkább eltüri a leg-sulyosabb inzultusokat is, de nem dönti szerencsétlenségbe sem embertársát, sem önmagát.

Dr. Pécsi Zoltán altléta, birkozó-bajnok, sulyemelő és boxtanár nem ezt tette, hanem eszméletlenné vert egy nálánál sokkalta gyengébb fiatalmebert, anélkül, hogy meggyőződött volna a bűnösségéről. Nem enyhíti dr. Pécsi eljárását a jogos felháborodás, amely állítása szerint a méltó harag első pillanatában készítette a tetleges inzultusra.

Szemtanuk állítják, hogy dr. Pécsi nem a harag első pillanatában sujtott le Kassay diákra.

De aztán ellentmondás is van dr. Pécsi védekező nyilatkozatában. Egy helyen azt mondja, hogy a fia a ráugrás következtében a víz alá merült és „harmincmásodpercig” volt ott és hogy élesztgetni kellett. Más helyen pedig azt állítja, hogy a fia kijövet az uszodából panaszkodott neki, hogy valaki a fejére ugrott. Ilyen ellentmondásokkal bajosan fogja jogos apai felháborodásával alátámasztani a mindenképen elintézendő tetleges inzultus jogosságát.

De tegyük fel, hogy tényleg első haragjában öklözte

le a gyenge fizikumu fiatalembert. Az első inzultussal rendszerint el is szokot párologni a harag.

Miért tért vissza az uszoda padlóján eszméletlenül elterülő áldozatához és miért öklözte meg másodszer is?

Ez csak nem az első harag kitörésének következménye?! Nem.

Nincs mentség dr. Pécsi Zoltán eljárására.

Vizsgáljuk csak az ügyet a szülők szempontjából. A gyerekek a strandon korlátok közé nem szorítva játszani szoktak. Megtörténik, hogy egyik-másik a társának fejére ugrik. Ezért kellő dorgálásban részesül az uszoda személyzete részéről. Tegyük fel, hogy valóban Kassay egyetemi hallgató ugrott a kis Pécsi-fiu fejére (pedig nem ő volt!) Nem lehetne akkor se feltételezni, hogy szándékosan tette ezt. Ebben az esetben dr. Pécsi Zoltánnak módjában lett volna megszegyeníteni vagy egy fricskával elintézni az ügyet és napirendre térni fölötte, mint ahogy tette volna minden más nehézsúlyu birkozó-bajnok, súlyemelő és boxtanár.

Dr. Pécsinek meg kellett volna őriznie hidegvérét ugyanis mint erő-embernek, ugyanis mint orvosnak.

Főként egy orvosnak nem szabad ennyire elveszitenie az önuralmát. Több furdövendég odakiáltotta dr. Pécsinek az első inzultus után, hogy nem az inzultált Kassay ugrott rá a Pécsi-gyerekekre.

Nem lejt volna szabad másodszer is nekitámadni az öröklött szivbajban szenvedő fiatalembernek.

Ha az ilyen botrány máshol történik meg, a közönség rögtön a helyszínen meghozza ítéletét és nyomban végre is hajtja azt, bármilyen izom-ember is áll előtte.

Dr. Pécsinek nem ez az első esete, hogy elveszti önuralmát és nálánál sokkalta cvengébb embereket tettleg inzultál.

Ezt tudják róla és éppen ezért szerencsésnek mondhatja magát, hogy a felháborodott közönség uralkodni tudott magán és nem ragadtatta el magát soha jóvá nem tehető cselekedetre.

Ha dr. Pécsi nem tudja lefékezni indulatait, úgy tartsa távol magát a nyilvánosságtól

Erre egyébként kényszeríteni fogják, mert értesülésünk szerint mozgalom indult meg, hogy a város vezetősége határozatban tiltsa ki dr. Pécsit a Neptun-fürdőből. Ez a legkevesebb, amit a város vezetősége a közönség megnyugtatóására megtehet.

— Az Aradi Zs'dó h'tközség hét osztályu elemi flu- és leány'skolájában a beiratásck f. évi szeptember 1—3 és 8—10 napjain naponta d. e. 9 órától 12 óráig lesznek. Az első osztályba iratkozók születési és újraoltási igazolványt hozzanak magukkal.

Az iskolaszék.

Levél kézirással

A gépbe nem jut el a szív igazi hangja

Chamberlain kézzel, nem írógépre diktálva, levelet írt Mussolininek és Mussolini sajátkezü levéllel válaszolt az angol miniszterelnöknek.

Ez a két kézzel írt levél egyszerre megtalálta a hangot a béke, a megértés, a megnyugvás, a lehangolás felé.

A két kéziratos levél felejthetetlen emléke lesz ezeknek a történelmi időknek, bizonyára még évtizedek múlva is magyarázni fogják, hogy ez a két, előkelő miniszteri kézzel megírt levél szinte az utolsó pillanatokban akadályozta meg a puskaporos hordó felrobbanását és talán egész Európa lángbaborulását.

Ugy látszik, hogy a kézzel írt levelek inkább a szívből kapják a mondatokat, mint azok, amelyeket titkároknak diktálnak levelezőik. És egyik szív így a kézíráson át hamarabb megérti a másik szívet. Jobban megérti és jobban meg is becsüli...

Talán eddig ennek a rengeteg félreértésnek, zavarnak, ellentétnek csak és kizárólag a sok titkár és a sok írógép volt az oka?

Hát akkor kapcsoljuk ki az írógépet a népek egymás közötti érintkezéséből és a kormányfők excellenciás kezeikkel írják meg leveleiket egymáshoz, akkor menten megérti egymást még a legválságosabb pillanatokban is két farkaszemet néző birodalom irányítója.

Nem lehetne ezt a formát bevezetni itt, idehaza, nálunk is, Romániában.

Nem lehetne, hogy kézírásos levéllel tiszteljék egymást a szembenálló ellenfelek?

Kézírással! Nem gépbe diktált, frázisoktól hömpölygő hideg, rideg cikkekkkel... A gépbe nem jut el a szív igazi hangja. Az írógép tán el is szikkasztja a nemes gondolatokat és érzéseket. De a kézírás, az igen! Ott odatalál a mondat, ahová szánják. És ha érzés él benne, ez a kéziratban ki is virul, Kivirul és ahogy látjuk, a derű, a megértés hangulatát hozza.

Mint Chamberlain és Mussolini kézzel írt és egy világot megnyugtató leveleiben.

HÖLGYEIM!

Fodorné

szociális kozmetikája elhanyagolt, száraz-
zsíros, pattanásos, szeplős, májfoltos bőrét tökéletesen rendbe
hozza! Arad, Str Alexandri 3

Munkások tömege

sietteti a villanygyár átalakítási munkálatait

(ARAD.) Amikor a város vezetősége meghosszabította a villamos művek vezetőségével a szerződést, a villamos mű arra kötelezte magát, hogy intenzívebbé fogja tenni a közvilágítást és erősebb áramra fogja átalakítani az üzemet és a világítási vezetéket. Ennek a sokmilliós befektetést igénylő programnak első részét már régen megvalósította a villamos mű:

a fővonal mindkét oldalán vasból öntött hatalmas uccai kandellabereket állított fel és azóta a város fővonalának esti éjszakai világítása valóban ragyogó és nagyvárosias.

De a mellékuccák világítását is megjavította a villanygyár és ma már alig hangzik panasz az uccák világítása ellen.

Két évvel ezelőtt ősszel azután megkezdte a villamos mű az előkészületeket az új beruházási program második részének megvalósítására. Az új koncessziós szerződés szerint a város területén a villamárannak három fázisunak, 50 periodusuiak és 220 voltosnak kell lennie az eddigi 110 voltos helyett a világítás, háztartási és orvosi készülékek részére, míg a villamosmotorok részére 3x380 voltosnak kell lennie. Miután a villamosáram neme megváltozik, a várossal kötött szerződés 23. pontja értelmében a villamos mű köteles a villanyégőket kicserélni, a vezetékeket, készülékeket és villamos motorokat az új áramnemhez átalakítani. 1935 novemberében a város és a villamos mű kiküldötteiből álló bizottság végigjárta a várost és kimutatást készített a használatban lévő és kicserélendő égőkről, rádiókról, vasalókról, vízmelegítőkről, főzőlapokról, porszívógépekről és villamos motorokról.

Most azután lázas munka folyik úgy a villamos mű telepén, min a városban a 220 voltos áram bevezetésére. Ez a munka is sokmilliós befektetést igényel, amit a villamos tröszt már meg is szavazott. Elképzelhető, hogy milyen horribilis kiadásokkal jár a szerződés eme pontjának betartása, ha tudjuk azt, hogy a villamos mű telepét egészen át kell alakítani és hogy a városban bejelentett világítási testeket, készülékeket és motorokat a villamos mű díjtalanul be fogja cserélni. Az új kábelek lefektetése szédítő iramban folyik, úgy hogy az ősz folyamán már sor kerül az égők, készülékek és motorok kicserélésére is. Ezzel a nagyarányú munkálattal munkások százainak ad kenyeret az aradi villanygyár, ami mindenesetre figyelemreméltó körülmény most a tél küszöbén, amikor bizony a munkanélküliség fokozná az általános drágulás okozta elkeseredést.

Legolcsóbb tűzifa 500.— lef 1000 kg.
1. sz. száraz fűrészelt dorong

AUFRICHT-nál

Str. Dim. Raicu (Gyermekkórház oldal-uccájában) Tel. 10-69

Elveszi, nem veszi el

Zogu király az ardeali Mikes grófkisasszonyt

Ardealban a közelmúlt legérdekesebb társadalmi szenzációja kétségtelenül az albán államfő és egy ardeali magyar grófkisasszony házassági álhire volt.

Ez a hymenhir arról vélt tudni, hogy Achmed Zogu albán király és Mikes Hanna grófnő frigyre lépnek.

Felröppent a szenzáció, a világsajtó, de különösképp a bucureştii óriási módon dobbraverte az ügyet. Hasábos színes tudósítások számoltak be arról, hogy ardeali arisztokrata hölgy kerül az albán királynéi székbe. Müködött a fantázia és már eldöntöttnek tekintették a kérdést:

Zogu király hitvese lesz Mikes Hanna grófnő.

* * *

Ilyen előzmények után, — mint derült égből a villámcsapás, — úgy érte a társaságbeli köröket a cáfolat:

Zogu nem nősül. Nem igaz egy szó sem a hymen-hirből: Mikes grófnő nem megy férjhez

Rövid és határozott cáfolat hangzott el és ezzel egyidejűleg a magyar grófkisasszony is hazaérkezett Olaszországból. Két napos pesti tartózkodás után, amikor már nem győzte cáfolni a hírt, vonatra ült

és hazaérkezett ardeali birtokára.

Ez lenne a regénynek az a fejezete, amelynél bonyolódik az ügy.

* * *

Most jön a nem várt fordulat. Zogu király három huga Budapestre érkezett. Myzejen, Ruija és Mazhide királyi hercegnők

nyilatkozatot adtak a lapoknak arról, hogy királyi bátyjuknak nősülési szándékai vannak.

Hát kérem, kell ennél több? Társaságbeli köreink újból beszélni kezdtek a dologról, hangoztatták, hogy véleményük szerint

az albán hercegnők azért mentek Magyarországra, hogy meghívják Budapestre és találkozhassanak jövenő sógornőjükkel.

Ardeali befentes körökben arról is tudni vélnek, hogy Mikes grófnő időközben valóban találkozott volna már az albán hercegnőkkel.

Cáfolat még nem érkezett az ujonnan felröppent társasági hymenhirrel kapcsolatban. Amíg ez megérkezik, tessék kérdés és feleletet játszani:

elveszi, nem veszi el az albán államfő Mikes Hanna grófkisasszonyt?!

Móricz, Móricz, ne dicsőlködjünk!...

A kezünkbe került egy pesti lap. Móricz Zsigmond írja benne új regényét.

A regény címe: „Míg uj a szerelem“.

Megérdeklődtük odaát a dolgot, hát bizony sok furcsaságot beszélnek erről a regényről.

Mondják, hogy nem kész munkát adott át Zsiga bátyánk a szerkesztőnek, hanem folytatásról folytatásra írja a regényt.

Ez persze nem mindig szerencsés megoldás.

Mert témahiján ilyenkor az író telerója a maga hasábjait semmitmondó szavakkal.

Van ennek a regénynek egy hőse, Péter.

Aki megcsókolja a hősnőt, Ágnes.

De ez nem megy ám ilyen egyszerűen, mert Móricz bátyánknak tele kell írni a napi folytatásra szánt helyet.

Tehát:

„Még megcsókolja a füle alatt, ahol az állkapocs a nyakerekek kis váluban ringatja a szerelmet, lágyan megszedi csinyját a titoknak, ami csak övé s dérel-durral indulóskodik, mert Ágnes már felemelt kézzel rezegteti a parancsot: gyerünk“.

„Szeretne még dicsőlködni nagy férfi örömeivel, de örül, hogy ily színtombullámos békével mentheti bőrét s még egy s még egy, meg újra egy kis csók és már szöktön szökik“.

Mi ez, nagy Mesterünk, mi ez?

Könyörüljön meg rajtunk s magyarázza meg, hogy mit akar szegény olvasótól. Avagy mi, elszakadt magyarok, mi felejtettünk volna el magyarul?

Nem halandzsza ez véletlenül, de csak úgy egész véletlenül, ó Mesterünk, kegyes Móricz Zsigmond?!

Ne tessék, könyörgünk, ne tessék dicsőlködni tovább. Szöktön szökni lehet.

S a fület lesütni is, mint írni méltóztatik:

„S lesüté fülét, mint vallástalan és behódol a tiszta lélek, tiszta élet tisztaságának“.

Mi inkább a szemünket szeretnénk lesütni.

Furcsa dolgok történnék.

Szemünk láttára hullik alá egy nagy magyar író alkotó zsenijének csillaga.

Móricz. Móricz. ne dicsőlködjünk.

Írjunk inkább értelmes szavakat, értelmes mondatokat.

Mert különben az olvasó szöktön-szökik.

— Semmi kifogásunk sincs az ellen, ha lap társaink átveszik eredeti cikkeinket, de csakis lapunk vagy cikkíróink megnevezésével.

ELÉG VOLT!

**A város azonnal likvidálja
a deficités mozikat!**

(ARAD). Lapunk legutóbbi számában ismét szövéttük a városi mozik kétségbeejtően siralmas helyzetét. Rámutattunk arra, hogy

**az adminisztráció következtében a város ismét
milliókat fizet rá a városi mozikra.**

A városnak ezt a vérző sebet radikálisan meg kell gyógyítani.

Most már nem lehet tovább várni.

Likvidálni kell az egész mozi-kérdést, hiszen már eddig is súlyos milliókat fizetett rá a város erre az üzemre, amely még további milliókat fog felfalni.

Kétséget kizáróan beigazolódott, hogy a városi mozi-üzem a mostani formájában nem üzlet.

A városi mozik adminisztrációja csődöt mondott.

Biztos tudomásunk van róla, hogy a városi moziknak alig van film-stokkjuk, így azután nem lehet azon csodálkozni, hogy a közönség távolmarad az előadásokról és ezzel találóan lesújtó bírálatot mond a városi mozikról. Pedig ezek sok kedvezményt élveznek.

A város vezetőségének tabula rasa-t kell csinálnia a mozi-fronton.

**Vagy adja berbe a város nyilvános árúértékesítésen a
két városi mozit vagy pedig szüntesse be az üze-
met és adja el a mozikat,**

legalább ilyen formán megmenthet valamit a sokmillió befektetésből. De ezt gyorsan kell megcselekedni, mert minden napért kár, mert minden nap súlyos ráfizetést credményez.

**Elvégre a város többi hasznóhajtó és virágzó
üzemei nem azért működnek, hogy milliókkal
tömjék a mozi-üzemet.**

amelyet az adminisztráció, a tehetetlen kapkodás és az üzleti szellem hiánya a tönk szélére juttatott.

**Iskolakönyvek, iskolai fel-
szerelések, kották, töltőtollak**

legmegbízhatóbb beszerzési helye:

SÁNDOR FERENC

KÖNYVKERESKEDÉS

Arad, a megyei prefekturával szemben

Az új Michel bélyeg-katalogus 1938 megérkezett

Levél a szerkesztőhöz a --- kikapcsolódásról

Kikapcsolódnai a mindennapi környezetből, ezt halljuk ma mindenfelé, mint egyetlen, üdvözítő gyógyszerét, az egész esztendő inzultusai után, már amugy is rég megtépázott idegeinknek. E sorok szerény írója is, szakítva azzal a régi beidegződött, saját részére felállított elvével, hogy mindent ki lehet birni, engedett a családi és egyéb erőszaknak, miután úgy érezte, hogy elérkezett most már ő is, ahhoz a bizonyos kikapcsolódási vágyhoz, amit nem lehet tovább halogatni és életében először elment egy szép csöndes helyre — Félix fürdőre — mindenből kikapcsolódnai.

Most nézzük meg közelebbről, hogy miként is fest egy ilyen kikapcsolódás a valóságban? Az ember megérkezése harmadik óráiban, ül a fürdő halljában és írja a szerencsés megérkezéséről szóló lapokat, amikor rég nem látott, tényleg kedves ismerősök, üdvkitörése zökkenti ki, a jól megfogalmazott mondat folytonosságából. Az ember jólneveltségénél fogva, természetesen azonnal felugrik, s rövid negyedóra alatt igyekszik minden mellének irányított kérdésre úgy válaszolni, hogy a rég nem látott k. ismerős legalább némileg ki legyen elégítve. Miután ez megtörtént, „nem zavarom tovább“ kiáltással, újra lehetővé teszik az írás folytatását, természetesen abban a reményben, hogy az étkezésnél találkozunk. Hát igen. Társadalmi beidegzettségünknél fogva mi is igen örülünk, hogy mégis csak így kellemesebb lesz ez a pihenés vs valójában igaz örömet érzünk, amikor az első étkezésnél felfedezzük újra a k. ismerősöket. Igen ám, de társaságunkban előttünk ismeretlen emberek is vannak, de hát ezt nem tartjuk hátránynak, mert ime, milyen gyorsan megvalósul az előirt receptszerinti élet, hogy új arcok és környezet az, ami feltétele a kikapcsolódásnak. Miután mindig ezt tartjuk szem előtt, megindul az általános beszélgetés és érdeklődés, egymás személyi adatait természetesen legalább feltálalva, aminek súlyos következményeként kiderült, hogy ez az egész kikapcsolódási gyógyszer humbug.

Nem lehet teljesen sehol a világon kikapcsolódnai, mert, mihelyt megállapítást nyert, hogy milyen városból jöttem, kénytelen voltam végighallgatni asszonyismerőseim nem épen épületes kirándulásai és fürdőzéseai összes részleteit, természetesen név nélkül, de olyan szemléltető előadásban, hogy lévén egyik-másik igen közismert nálunk, nem volt nehéz rájönni, hogy kik a mesék szereplői és bármennyire szeretnénk is a csiklandós pletykákat,

ez valahogy ráment az idegeinkre, mert a szereplők között olyan is volt, aki szintén egyik előidézője volt, kikapcsolódási vágyunknak, de természetesen, nem mint barát — és ezért jutottunk arra a megállapításra, hogy nem lehet seholsem igazán kikapcsolódnunk, mert ami elől elszalad az ember, az otthonából utána hozzák már első nap, lévén az egész világ ügyiátszik tényleg egy nagy falu, ahol mindenkit ismernek és épp ezért az a sokat emlegetett recept a kikapcsolódásról ezen a világon ugyiátszik nem valósítható meg.

Az Ország-Világ kabaréja:

A süket...

Berényi Ödön, a Csiszolókorongművek szemüveges angol-német levelezője elhatározta, hogy idén ő is kiveszi részét a viziélet gyönyörűségeiből és csónakot vásárol. Ezért alábbi apróhirdetést adta fel az újságban:

KEVESET HASZNÁLT, jó állapotban lévő kétpárevezős kielbootot sürgősen vennék.
Berényi, Csiszolókorongművek központi irodájában, d. u. 4 és 6 óra között.

Amikor az apróhirdetést feladta, nem is sejtette szegény, hogy ennek milyen súlyos következményei lesznek.

A folyószámlaosztályon dolgozott ugyanis Hauser Berci, a vállalt tréfacsinálója. Nem mullt el nap anélkül, hogy ez a tulajadó temperamentumu fiatalember ki ne eszett volna valami új tréfát és tréfáinak célpontjait legtöbbször az ideges és ingerlékeny Berényit szemelte ki. Egyszer a szemüvegét dugta el, amely nélkül pedig Berényi nem látott semmit. Máskor felsőkabátjának ujjait kötötte össze spárgával, vagy kesztyűit öntötte tele színültig gumiarabikkal, íróasztalába hatalmas szegyet vert, miáltal a fiókot nem lehetett kihuzni, előjegyzési naptárából kiradirozta az előjegyzéseket és egyéb hasonló „agyafurt tréfákkal” keserítette napról napra szegény Berényi életét, az egész tisztviselői kar nagy mulatságára.

Ezek a tréfák azonban lassanként unalmassá váltak. Berényi sem dühöngött már annyira és a tisztviselők sem mulattak úgy, mint azelőtt, most valami új, valami egész eredeti tréfán törte Hauser a fejét. Igen ám, de mi legyen az?

Amikor aztán Berényi apróhirdetése megjelent az újságban, Hauser Berci homlokára csapott és boldogan elkurjantotta magát:

— Meqvan!

Kiment Bozsikhoz, az előszobában lebzselő irodaszolgálóhoz.

— Bozsik, akar tiz leit keresni?

Bozsiknak felragyagott a szeme:

— Hogyne akarnék, Hauser ur. Miről van szó?

— A Berényi urat ma délután többen fogják keresni csónakeladási ügyben. Mindenkit figyelmeztessen, hogy beszéljenek vele hangosan, mert nagyot hall.

— Értem, Hauser ur, — röhögött Bozsik, — meg lesz.

Pont négykor megjelent egy fiatalember, újságból kivágott apróhirdetéssel a kezében.

— Berényi urat keresem, — mondta Bozsiknak, — csónakügyben.

— A folyosón balra, hetes számú ajtó, — odta meg a felvilágosítást Bozsik, — de tessék vele hangosan beszélni, mert nagyon nagyot hall.

A folyosón halkán kinyitlak az ajtók, kuncogó tisztviselők dugták ki fejeiket es iesték a fejleményeket.

A fiatalember bekopogott Berényihez:

— A csónak miatt jöttem! — ordította Berényi fülébe, — van egy eladó kielboolom!

Berényi csodálkozva mérte végig a fiatalembert. Nem tudta megérteni, hogy miért ordít úgy.

— Ahá, jutott azután az eszébe, — biztosan nagyot hall. — És most már ő is ordítva felelt neki.

A tisztviselők, élükön Hauser Bercivel, fuldokoltak szobáikban a röhögéstől. Most egy kövér, platinaszőke hölgy kopogtatott be Berényi szobájába.

— Berényi urat keresem! — ordította. — Ön az?

Berényivel forogni kezdett a világ. Mi az, hát ez meg miért ordít?

— Én vagyok! — ordította vissza neki. — Ön is csónakot akar eladni? BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Igen! — bömbölte a hölgy, — van egy kétpárevezős kajakom,

A szobákban megállt a munka, mindenki kék és zöld volt a nevetéstől. Az egyik gépirónő rosszul lett, fel kellett locsolni. Közben még őt csónakeladó jött, mind az öten egyszerre ordították:

— Berényi urat keressük!

Berényi szédült, kinjában a fülét tapogatta. Közben Garami, a vezérigazgató dühösen kijött a szobájából:

— Mégis csak hallatlan. Micsoda ordítás ez itt?

— A Berényi tárgyul, vezérigazgató ur kérem, — világosította fel előzőeken Hauser — és azért kiabálnak vele, mert nagyot hall.

— A Berényi nagyot hall? — csodálkozott a vezérigazgató, — ezt eddig nem is tudtam. Jó, hogy szólt.

Még vagy félóraig folyt az elkeseredett ordítás a folyosón, azután elvonultak a csónakeladók és Berényi zakatoló fejjel ült le asztala mellé. Alig ült két percig, a vezérigazgató hívatta:

— Kérem, Berényi ur! — ordította a vezérigazgató, — írja meg a Schröder-cégnek, hogy a csiszolókorongok elkészültek, holnap leszálítjuk.

— Igenis, vezérigazgató ur, — dadogta Berényi, — azután kitámolygott a szobából és egyenesen a személyzeti osztályra ment:

— Kérek egy bejegyzést, — nyöszörögte kétségbeesve, — meg akarom vizsgáltatni a fületem...

C—p

Nyilatkozatháboru

Szida és Altman között

Minden kommentár nélkül helyet adunk a következő nyilatkozatoknak, melyek jellemző és fényes bizonyítékai annak, amit számtalanszor megírtunk: az állandó sportbotrányok elriasztják a versenyeztől a jóérzésű közönséget!

Igen tisztelt szerkesztő Url Megfelel a valóságnak, hogy én, Altmann László sportújságírónak egy pofont adtam, de nem azért, mert rossz kritikát írt rólam, hanem azért, mivel ő kijelentette, hogy „elemel” engem és személyes differenciákból kifolyólag állandóan változóságokat ír, ezzel félrevezeti a jóhiszemű sportközönséget. A kritika az újságírók joga, ezt én is tudom, de mikor valaki odáig merészkezik és csak személyes bosszúból ilyeneket ír, mint pl. az Olimpia Oradean játszott a CAO-val s akkor azt írja, hogy én is játszottam és a legrosszabb játékos voltam, holott én Oradean nem is voltam, hanem Aradon töltöttem szabadságomat, tehát nem játszhattam sem jól, sem rosszul; ez már több, mint rosszhiszeműség. Kértem, ne foglalkozzon velem és személyes ügyeinket magunk között intézzük el és ne éljen vissza azzal, hogy tollat adnak kezébe. Ennek dacára állandóan rágalmaz ismerőseim előtt. Mikor kérdőre vontam és felszólítottam, hogy adjon magyarázatot, akkor a lábamba rugott. Mint embert sajnálom, hogy Altmann ur kiprovokálta a pofont. Az esetet egyébként egyesületelem tudomására hoztam és vizsgálatot kértem magam ellen. Szíveségét megköszönve, vagyok teljes tisztelettel: Sida Adalbert.

Altmann László, a „sértett” fél is beküldte nyilatkozatát, amely a következőképpen szól

— A sportközönség tájékoztatása céljából rá kell mutatnom az incidensre. Hétfőn délben a Victoria előt megátadott Szida nevű játékos, durva szavakkal illetett és szidalmazott engem. Erre jött éppen dr. Simon László ügyvéd, aki megkérdezte tőlem, hogy mit akart Szida, aki ezt a pillanatot kihasználta és inzultált. Én erre feleltem: a lábam védekezésére és így az ütése már nem ért. Hogy miért támadott meg engem, azt mindenki tudja, mivel én eleve kijelentem: személyesen nem is ismerem Szidát, csak az igazságot írtam róla sport cikkemben. Kedves Szida ur, hogy én milyen sportszerkesztő vagyok, avval ne törődjön, inkább a maga végzettségével törődjék és ha összehasonlítjuk a végzettségünket, akkor én inkább lehetek „sportszerkesztő”, mint maga „futballista-hivatalnok”. Nem felel meg a valóságnak, hogy én magát állandóan „lehuzom”. Akik kint voltak az Olimpia—CAO meccsek, látták magát. Az oradeai meccsen magáról nem írtunk semmit, csupán a felállításban volt bedlítva, mivel az ottani tudósítónk tévedett. Mindenesetre máskor a satumarei főtéren ne úgy érezze magát, mintha az aradi halltéren lenne. Tanuljon meg jobban játszani, akkor legyen nyugodt, hogy maga lesz a legjobb ember, Altmann László.

Amiről beszélnek és amiről hallgatnak

— Mi is foglalkoztunk Bloch Janka esetével és megirtuk, hogy főbben kihasználják védtelen helyzetét és kiforgatták vagyonából, mert nem volt hajlandó a házat eladni. Az esettel egyik lapársunk is foglalkozott, — kétségtelenül jóhiszeműleg — és Bloch Janka egyoldalú információja alapján megírta, hogy magas pozícióban levő emberek szinte inkvizíciós eszközökkel akarták volna rákényszeríteni Bloch Jankát háza eladására. Egészen bizonyos, hogy az ilyen módon meghurcolt magasrangú funkcináriusok tisztázni fogják magukat az ellenük hangoztatott vád alól. Ezt csupán azért említjük meg, hogy rámutassunk arra, milyen nehéz helyzetbe juthat az újságíró, ha egyoldalú információ alapján ír meg valamit. Az újságírói lelkiismeretesség megköveteli, hogy mindkét fél számára módot és alkalmat kell nyújtani álláspontja és védekezése kifejezésére. Az az újságíró, aki egyoldalú információk alapján ír meg valamit, az vét az újságírói etika ellen és annak számot kell vetnie a reá nézve kellemetlen következményekkel.

— Olvastuk, hogy Timișoara város vezetősége kártérítési pert indított az Ara-gáz, illetve a Schell-gáz ellen azzal az indokolással, hogy a gázszolgáltatás a város monopoliuma, tehát más gázt nem lehet szolgáltatni, csak amit a városi gázgyár termel. Aradon is ugyan ez a helyzet. A városi gázgyárnak monopoliuma van a világító, főző és ipari gáz előállítására és szolgáltatására. A fogyasztó közönség éppen ezért kíváncsi rá, hogy az Ara-gázzal kapcsolatban milyen álláspotra foghelyezkedni Aradváros vezetősége, annál is inkább, mert tudomásunk szerint a városi gázgyár igazgatósága már Aradon is óvást jelentett be a primárián. A timișoarai kártérítési perben minden bizonnyal elvi jelentőségű döntést fog hozni a bíróság. Éppen ezért kísérje figyelemmel Aradváros vezetősége a timișoarai per fejleményeit, hogy majd kellő időben monopolisztikus érdekei megvédésére megtegye a kellő lépéseket.

HIRLAP

a legelterjedtebb magyar
kisebbségpolitikai napilap

A R A D,

Str. Meșianu 1. — Tel. 97.

**Magyar elterjedtségénél
lógva a legeredményesebb hirdetési organum.**

Pesti levél:

Harminc pesti kávéház drámája

Megtalálták Budán Robespierre menyasszonyának sírját

A kalapács alá került Vigszinház kávéház drámája önkéntelenül is felveti a kérdést: ugyan hány kávéház ment tönkre Budapesten az utóbbi években? A kávésipar-társulat kimutatása szerint

**az utóbbi esztendőben harminc kávéház húzta le
a redőnyét,**

ezek közül tizenegyben nem fog többé márványasztal mellett a pesti polgár feketézni. A tizenkilenc tönkrement kávéházban akadt időről-időre egy vállalkozó, de ezeknek a kávéházaknak a napjai is meg vannak számlálva.

Bezárt a régi Emke, a Munkácsy-kávéház, a Néopera a Debrecen, az Imperial. A köruton a Meteor, az Orient, a Királyban, a Szalon, a Lovrana, a Király-kávéház. A Rottenbiller uccában a Korona, a Damjanich uccában a Damjanich, a város belsejében a Klotild, az Andrássy uton a Drexler, az Aréna-uton a Liget, a Grado, a Thököly-kávéház, a Margit-rakparton tönkrement a Margit-Rakpart, gazdát cserélt a Palatinus. Teljesen eltűnt a kávéházak körülbüchler, a Gold-kávéház és már másodszer fizetéseképtelenségét jelentette be a Spolarits-kávéház. A napokban csukott még be a Teleki-téri Teleki-kávéház és az újpesti Király-kávéház. Évekkel ezelőtt becsukott még a külvárosokban tizenyolc kávéház, ezek közül egyedül a Váci-uton megszűnt a Steiner és a Sport-kávéház. Ma már a külvárosokban alig létezik egy-egy kávéház, ezeket már nem is tartják nyilván, mert csaknem naponta változnak a tulajdonosok.

Ezeket a kávéházakat nem csak a gazdasági krízis csukta be. Mindegyiknek meg van a maga külön regénye is. A Grado kávéházban például hónapokon keresztül egy női zenekar játszott. A kávéház gyakran összetűzésbe került a hatóságokkal, mert tullepte a zárórát. Erre a hatóságok olyan büntetéseket mértek ki a már amugy is kihágásért többszörösen büntetett kávéásra, hogy a kávé jobbnak látta. ha a hatóságokat úgy kerüli ki, hogy egy reggel nem húzza fel többé a kávéház redőnyét. Éjnek idején egy butorszállítókosci jelent meg a kávéház előtt, elvitték a berendezést és másnap a vendégek már csak az üres falakat találták a tegnap még „ragyogó” kávéház helyén.

Érdekes a regénye a köruti Meteor-kávéháznak,
**ennek az üzemnek az utóbbi három esztendőben
tizenegy tulajdonosa volt.**

Az Andrassy-uti Drexler-kávéház nem kevesebbszer, mint tizszer változtatta főnökét.

A legtöbb tönkrement kávé a „Branche” maradt, de mint szegényember. Ügynökök, vagy különböző kávéházi cikkekkel ujságosok, szivarosok és pincérek lettek. Nyole tönkrement kávé pedig az ipartestület és a kávésök könyöradományából tengődik. Szomorú statisztika ez a kávéházak fényes városáról — Budapestről. Bizonyára érdeklí az utódállamok magyarságát.

Buda ezen a héten világszenzációt produkált. Egyik temetőjében megtalálták Robespier nagyanyjának a sírját aki a nagy francia forradalmár lefejezése után, — valószínűleg a jakobinusok üldözése elől — Magyarországra menekült és itt is halt meg.

Az érdekes történelmi felfedezésről az Ország-Világ tudósítója a következő beszámolót küldte be szerkesztőségünkhöz:

Már csak a keresztek teteje látszik itt-ott a régi Vízvárosi temetőben. A lázas iramu élet halálraitélte ezt a nagyon régi birodalmát a holtaknak s az élők számára gyönyörű park létesül itt. Összeszedik a mállott, töredezett sírköveket s csak néhány híres ember siremléke fogja őrizni a Vízvárosi temető emlékét.

Pedig sok nagy ember temettek ide az évtizedek folyamán. Kevesen ismerik ezeket a régi, nagy neveket és még kevesebben tudják, hogy

itt van eltemetve Robespierre menyasszonya, Gautier Helena, a Theatre Francaise művésznője.

A pirosbarna gránitkő megőrzi az itt-ott kikopott szavakat, amelyek egy érdekes életregény utolsó befejező sorai. Gautier Helena a francia szabad kornak szabad leánya volt, de szíve telve hűséggel és rajongással szerelmese, Robespierre iránt. Vőlegénye a forradalom megszemélyesítője volt, mintha a forradalom faragta volna szoborba saját magát. De a legmagasabb csucsra érve az is ölte meg. Ekkor menekült halálos fájdalommal a szívében

Gautier Helena Bécsbe, 1798-ban, hogy talán felejtse, vagy enyhülést keressen, — ha tud...

De nem tudott. Sokszor volt meghíva udvari bálókra is, ahol gyakran csillogtatta Európaszerte ismert művészetét, lelke azonban nem tudott megvigasztalódní. Umwerth gróf meghívására jött Pestbudára,

ahol végül is örök pihenőre hajtotta fejét 1800-ban.

Sírkövén ezt olvashatjuk még:

Hier ruh.....a...x...
...ENE GAUTIER
Geb....Paris am.... 770
gest....1...

Párisban talán már hatalmas emlékmű hirdetné — hasonló esetben — a hamvak véletlenadta történelmi nevezetességét. Idegenforgalmi megálló lenne. Budavára nem tesz különbséget: egyformán elborítja és átadja a feledésnek az idegent és magyart: már nem találhatjuk meg sirját Szalay József történetírónak, Vörösmarty leányának, Erzsébetnek, Veseghy Ferenc költőnek, de még Clark Ádámnak sem.

Helena Gautiert igazán nem háborgatják az emlékeket keresők. Itt alussza álmát a báró Kemények, gróf Csákyak, Bethlenek, Gyulayak, Eötvösök sirjai között. Nem is olyan messze Hentzi tábornok feleségétől.

Nagy korszak, nagy emberek — összezsugorodó emlékek... holnap már csak virág lesz a sulyos kövek helyén.

b—b—m

— *Hogyan magyarázható meg, hogy a direktorok a szabadtéri előadásokkal sem képesek a színészek helyzetén segíteni?*

A híres rabihoz eljöttek a hívek és így szóltak:

— A rabi szent, a rabi szava meg tudja változtatni a világ rendjét, miért nem vet véget a kor kicsapongásainak, hogyan nézheti az emberek gonoszságát?

A rabi szeliden felelte:

— Hát azt hiszitek, hogy én tétlenül nézem? Tudjátok meg, minden gondolatom, hogy a világot megjavítsam. De azt meg kell értene-tek, hogy a javítást nem kezdek az egész világon egyszerre. Először a saját országunkban kell kezdenem. De egyszerre egy egész országot sem lehet megjavítani. Előbb talán a saját városunkban kellene kezdeni. Na ja, de egy ilyen nagy városban sem lehet mindenkit egyszerre megjavítani, valakinél csak kezdenem kell

— Ugy van, rabi.

— Na látjátok. Én magamon kezdtem el, de sajnos, nem vagyok kész magammal...

— *Vajjon miért tülekednek a direktorok a koncesszióért?*

A tanár, ak egy kicsit fajvédőérzelmű, felteszi a kérdést:

— Ki ma a legnagyobb államférfi? Aki megmondja, kap száz leit. Az egyik gyerek azt mondja MacDonald, a másik azt mondja, hogy Roosevelt, a harmadik pláne azt mondja, hogy Gömbös.

A tanító minden válaszra a fejét rázza. Végre jelentkezik Móricka és és hársány hangon ordítja:

— Hitler.

— Helyes, Móricka — mondja a tanár — de hogy van az, hogy zsidó létedre úgy eltaláltad?

— Na hallja, tanár ur — szölt Móricka — ha száz leit lehet keresni...

Szerezzen be órát, arany- és ezüstárut

Csáky szakórás és ékszerésznél

Arad, Bdul Regele Ferdinand „Consum“-tag.

Elsőrendű sajját műhely!

(Aranyat, ezüstöt magas áron vesz!)

BÉLYEGGYÜJTÉS

Orgiává fajult a bélyegspekuláció!

A gyűjtők bojkottálják a kereskedőket: zuhan a bélyegek ára!

A napilapok megírták, hogy a Banca Naționala rendeletet adott ki, amelynek értelmében külföldre csakis az ő engedélyével lehet szálítani használt bélyeget.

Ez a rendelkezés elsősorban a fővárosi bélyegkereskedők ellen irányul, de érzékenyen érinti a gyűjtőket is, mert lehetetlenné teszi a külfölddel folytatott cserét.

A Banca Naționala rájött ugyanis arra, hogy a bélyegkereskedők nem szolgáltatják be a külföldre szállított bélyegekért kapott devizákat és valutákat, hanem ezeket a feteke-tőzsdén előnyösebben értékesítik, mint ahogyan a Banca Naționala megszabta az árfolyamokat. Ennek az állapotnak megszüntetését igyekszik elérni a rendelet, amely a használt bélyegek külföldre való szállítását engedélyhez köti, hogy ily módon ellenőrizni tudja a bélyegkereskedőket.

A rendelet elssorban a kereskedőkre csap, aminek talán a gyűjtőkre nézve örvedetes következménye lesz. És pedig az, hogy a román bélyegek ára le fog szállni, mert megnehezül a tömeges export.

Ez a bész kívánatos is, mert amit a romániai kereskedők az új kibocsátású sorozatokkal csináltak, az minden képzeletet felülmul. A spekuláció nálunk valóságos orgiává fajult.

Alig jelenik meg egy új sorozat, máris eltűnik a rendes postai forgalomból, hogy egy-két hét múlva ötszörös-tízszeres áron adjon tul rajta a spekuláns. A gyűjtők, akik külfölddel csereviszonyban vannak, kénytelenek voltak megadni az indokolatlanul felhajtott árakat, csakhogy csereanyaghoz jussanak és eleget tehessenek cseretársi kötelességüknek.

Ez a tulhajtott spekuláció annak a rendszernek a következménye, amely az új kibocsátások körül nálunk kifejlődött.

Maga a póstavézérigazgatóság termelte ki a spekulációt, mert módot adott a bélyegkereskedőknek, hogy az új kibocsátásokat egy-kettőre felvásárolhassák és olyan árakat szabjanak, amilyent akarnak.

Minden országban van bélyegspekuláció, de a póstakincstár elsősorban a maga országa gyűjtőinek igényét igyekszik kielégíteni.

Minden más országban a póstakincstár hivatalos megkeresést intéz az egyesületekhez, hogy az új kibocsátásból hány sort igényelnek.

Miután ezeket az igényeket kielégítették, csak akkor kerülnek sorra a kereskedők, akik a megmaradt mennyiséget külföldre szállítják. Ezt a bevált rendszert kell nálunk is meghonosítani és akkor a vidéki gyűjtőkhöz is eljutnak az új kibocsátású sorozatok.

A mostani rendelkezésnek még más következménye is lesz.

A gyűjtők passzivitásba fognak lépni, vagyis nem fognak az új kibocsátásokból több sorozatot vásárolni, hogy külföldi csere-

kötelezettségeiket lebonyolítsák, hiszen engedély kell a kiszállításához.

Kizárt dolog, hogy a gyűjtő, aki 5—10 országgal van csereszabonyban, minden egyes szállításkor engedélyt kérjen. Ehhez sem kedve, sem ideje. De értelme sincs, mert hiszen a gyűjtő a csereanyagért nem valutát, vagy devizát ka külföldről, hanem bélyeget, amit a Banca Nazionale nem fog beváltani. Ez bizonyos. De az is bizonyos, hogy

a külföldi bélyegcsere jóidőre meg fog szünni és ezáltal a postakincstárt érzékeny károsodás éri.

Nem hisszük, hogy ez az általános korlátozás sokáig fennmaradjon a mostani formájában. Mint értesülünk, a számottevő egyesületek máris lépéseket tettek abban az irányban, hogy a korlátozás a gyűjtőkre ne vonatkozzék és kizárólag a kereskedőket kötelezze, akik csakugyan tömegével dobják külföldre a román bélyegeket, de a vételár fejében kapott valutát és devizát nem szolgáltatják be a Banca Nazionale-nak. Nem szabad a bélyeggyűjtés nemes sportját sujtani a spekulánsok kapzsisága miatt. Inkább könnyítsék meg az illetékesek az egyesületekből tömörült gyűjtők részére a külföldi kapcsolatok fenntartását.

Ujdonságjelentés

EURÓPA

CSEHSZLOVÁKIA (Ceskoslovensko) postaigazgatósága a következő ujdonságokat adja ki: 1. Szeptember 7-ikén: Purkyne emléksorozat. 2. 1937 végén: 1.60 korona névértékű pótbélyeg, amely a kuttenbergi Szt. Barbara templomot ábrázolja. 3. 1938: A köztársaság fennállásának huszadik évfordulójára jubileumi sorozat, továbbá téli és nyári Szokolsor, legionista-sorozat és „Pro Juventute” bélyegek. A posta döntése szerint csakis bélyegkiállítások alkalmával adnak ki blokkokat.

NAGYBRITANNIA (Great-Britain) E R 8 vizjellel két portóbélyeg jelent meg: Fél d. zöld, 2 d. sötétbarna.

SVÉDORSZÁG (Sverige). Ez a szimpatikus bélyegállam Delaware amerikai város alapításának háromszázadik évfordulójára, amelyet tudvalevően svéd kivándorlók létesítettek, a következő emléksorozat adja ki: 5 öre zöld (Svéd templom Wilmingtonban), 10 öre lila (Printz kormányzó az indiánusokkal tárgyal), 15 öre karmin (A svéd kivándorlók hajója elindul Göteborgból 1637-ben), 20 öre barna (Megérkezés Amerikába), 30 öre kék (William Penn, Pennsylvania alapítója tárgyal a svédekkel), 50 öre sárga (Campanius, a kivándorlók lelkésze). Az ujdonság iránt nagy az érdeklődés.

AUSZTRIA (Österreich). A postaigazgatóság szeptemberben az első osztrák vasutvonal megnyitásának századik évfordulója alkalmából 3 ériékből álló sorozattal kedveskedik a gyűjtőknek. Ennek a sorozatnak éppen úgy, mint a dunagőzhajózási ujdonságnak nem lesz felára.

LETTORSZÁG (Latvija) emlékmű speciális sorozatot adott ki: 3 santimi zöld (A központi temető bejáratának szobra Rigában), 10 santimi sötétzöld (A jelgavai szabadságszobor), 20 santimi vörös (A hősök szobra Walkban), 30 santimi kék (Szabadságszobor Jecsavában), 35 santimi sötétkék (Szabadságszobor Rigában), 40 santimi barna (Kal-

paks O. síremléke Visagalában). Példányszám 100.000 sorozat. Valamennyi bélyeg nagy alakú.

OROSZORSZÁG. A pósta építész-emléksort és blokkot adott ki. Az egyes értékek: 3 kopek borvörös, 5 kopek barnászörös, 10 kopek barna, 15 kopek szürkésfekete, 20 kopek sötétolív, 30 kopek fekete, 40 kopek ibolya, 50 kopek barna.

A CSEHSZLOVAKIAI BÉLYEGBEHOZATAL. Prágából jelentik: A napisajtó júliusban azt a szenzációs hírt közölte, hogy a bélyegbevétel Csehszlovákiába július 9-ike után különféle behozatali rendszabályok, illetve engedély alá esik, sőt voltak olyan lapok is, amelyek tudni vélték, hogy a köztársaságba ezentúl teljes bélyegbeviteli és kiviteli tilalom lesz. Mint mértékadó helyről értesülünk, tényleg megjelent egy rendelet, amely szerint minden olyan küldemény, amely több 250 grammnál, csakis beviteli engedély ellenében hozható be Csehszlovákiába. Az engedély a szokásos nyomtatványokon kérendő, 8 korona okmánybélyeggel ellátva, a kereskedelemügyi minisztériumtól. A külföldi csehszlovák konzulátusok is adnak beviteli engedélyeket. Az eddig kért engedélyek 10—12 nap alatt intéződtek el, viszont személyesen korlátlan mennyiségben vihető be bélyeg Csehszlovákiába. Ez a rendelkezés egyébként már három éve érvényben van, eddig azonban nem volt hivatalosan megerősítve. Érdekes, hogy a rendelet kibocsátása óta 1000 kg. bélyeg behozatalára adtak engedélyt körülbelül 300.000 korona értékben. Vám nincsen a bélyegre és forgalmi adót sem kell fizetni. A helyzet tehát egyáltalán nem olyan sötét, mint azt az első percben az érdekelt csehszlovákiai és külföldi kereskedők és gyűjtők hitték.

AZ ÚJ JUGOSZLAV LÉGI PÓSTASOROZAT, mint Belgrádból jelentik, szeptemberben fog megjelenni. Az újdonság 8 értékűből áll és a Szv. Naum kolostort, Rabot, Szarajevót, valamint Ljubljánát ábrázolja. Példányszám egyelőre 500.000 darab. A sorozat névértéke 70.50 dinár. A légi póstabélyegeket a belgrádi kiállítás alkalmával már árusítják.

Őn is fizessen elő a legjobb, legolcsóbb és legnívósabb magyar bélyegszaklapra. A LÉGRÁDI Dezső szerkesztésében megjelenő

BÉLYEGGYŪJTŐK LAPJA

őnt mindenről tájékoztatja. Kedvezményes előfizetési ár 180 lel, amely használatlan bélyegben is beküldhető a lap kiadóhivatalának címére: Budapest, VIII., Pál-ucca 6—8, I. 21. Mutatványszámot 16 lel használatlan bélyeg ellenében küldünk.

Bélyeggyűjteményt,

tömegebélyeget veszek. Ajánlatokat továbbít

az **Ország-Világ** kiadóhivatala

Pénzfelvételre — pecséttel ellátott hivatalos nyugta ellenében; — csak fényképes igazolvánnyal rendelkező kiadóhivatali megbízottaink vannak feljogosítva.

**Egészen
röviden:**

az

O R S Z Á G = V I L Á G
(Erdélyi Élet)

a legjobb,

a legrégebb,

a legmagyarabb,

BCU Cluj / Central University Library Cluj

a legérdekesebb,

a legmegbízhatóbb

romániai magyar-

---

nyelvű riportlap!

Olvassa és terjessze!

In „Caz de negăsire“ Oficiul postal
local este rugat a înapoia revista:
ADM. ORSZÁG-VILÁG ARAD

Csak az árak ol-
csók, minőségeink
változatlanul jók!

Csak az árak ol-
csók, minőségeink
változatlanul jók!

GOLDSTEIN LAJOS divatáruháza Arad, str, Bratianu 2.

Mélyen leszállított árakon nagy választékot nyújtunk kosztüm és
kabátujdonságokban, bársonyok, selymek és mosóanyagokban. —
A hölgy- és férfiközönség kedvelt bevásárlási helye. 0000000

BÉLYEGZŐKÉZT
olcsón, jól és
azonnal készít **STAMPA** bélyegzőgyár. Arad,
Str. Eminescu No. 12.

Irógépek eladása, számológépek, tőtőtollak javi-
tása. Az ország legrégebb, legjelentősebb szaküzlete

SZEGFU

Arad, Strada Bratianu No. 7. — Telefon 111.

Hol fordíttassa okmányait?

Mitra I. Sándor-nál!

dipl. jegyző és vizsgázott törvénytudományi jegyző,
hivatásos **FORDÍTÓ**, fordításokat eszközöl felelősség
mellett a következő nyelvekből: **Román, magyar,**
német, francia, angol, olasz, spanyol, orosz,
latin, cseh, lengyel, holland, szerb, bolgár.

Arad egyedüli többnyelvű fordító Irodája. —
Információs iroda. — Bejegyzett cég.

Arad, Bulev. Regele Ferdinand 5. **Csanádi Bank-paló-
ta.** Másolásokat és levelezéseket vállal, cégek ré-
szére jutányos díjazás mellett. **Szegényeknek, munka-
nélkülieknek kedvezményt nyújt.**

HIVATAL: d. e. 9—1-ig, d. u. 3—7-ig.